

Управління фінансовими ризиками

Викладач –

Пластун Олексій Леонідович

Кафедра міжнародної економіки

2017

Завдання дисципліни

- Зрозуміти сутність фінансових ризиків та специфіку хеджування
- Вивчити базові концепції щодо здійснення операцій з фінансовими деривативами:
  - форвардні контракти,
  - фінансові ф`ючерси,
  - опціони,
  - фондові варранти,
  - свопи.
- Ознайомитись з різними методами застосування похідних фінансових інструментів з метою хеджування фінансових ризиків.

Література

- Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. - К.: Знання, 2010. - 598 с.
- Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, Карт-бланш. – 2002. – 570 с.
- Колб Роберт У. Финансовые деривативы. – М.: Филинь, 1997. – 359 с.
- Маршал Джон Ф, Викул К. Бансал Финансовая инженерия. – М.: Инфра-М, 1998. – 783 с.
- Бланк И.А. Управление финансовыми рисками. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600с.

Регламент:

- **Присутність та робота на аудиторних заняттях** – всього **10** балів при відвідуванні 100% аудиторних занять; за наявності пропусків з неповажної причини кількість балів пропорційно знижується.
- **Участь у групових заняттях з опитуванням студентів** - всього **71** балів.
  - в формі усного контрольного опитування: 7 заходів по 5 бали за захід, максимум 35 бали;
  - в формі письмового контрольного опитування: 12 заходів по 3 бали за захід, максимум 36 балів;
- **захист індивідуального завдання** (реферат + презентація) – максимум **10** балів
- **Складання комплексних письмових модульних контролів** – всього **20** балів.

Разом: 100 балів

Тема 1.
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

План

1. Поняття фінансового ризику та передумови його виникнення.
2. Основні види фінансових ризиків в діяльності підприємства.
3. Вимірювання рівня ризиків і методи їх мінімізації.

Сутність ризику

Ризик – це ймовірність настання певної події, результатом якої можуть бути втрати очікуваної економічної (фінансової) користі або прямі збитки.

Основними структурними елементами ризику є:

- Об'єкт ризику – керована система, стосовно якої приймаються рішення, ефективність та умови функціонування якої наперед точно невідомі.
- Під суб'єктом ризику розуміють особу (індивід або колектив), яка зацікавлена в результатах керування об'єктом ризику й має компетенцію приймати рішення щодо об'єкта ризику.
- Джерело ризику – це фактори (явища, предмети, процеси), які спричиняють невизначеність результатів рішень

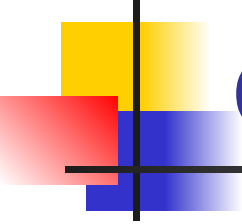
Фінансовий ризик

У широкому значенні фінансові ризики – це ризики, які характеризуються ймовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів) у підприємницькій діяльності. У цьому значенні поняття „фінансовий ризик” тотожне поняттю „комерційний (підприємницький) ризик” яке містить цілий комплекс різних ризиків: майнових, виробничих, торговельних тощо.

Поняття „фінансовий ризик” також використовується у більш **вужькому значенні** як частина комерційних ризиків, пов'язана з ймовірністю фінансових втрат внаслідок операцій у фінансово-кредитній і біржовій сферах .

Зростання ступеня впливу фінансових ризиків

- ❑ швидка мінливість економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку,
- ❑ розширення сфери фінансових відносин,
- ❑ поява нових для господарської практики фінансових технологій і інструментів і рядом інших чинників.

Властивості фінансових ризиків

---

1. Економічна природа.
2. Об'єктивність прояву.
3. Ймовірність реалізації.
4. Невизначенність наслідків.
5. Очікувані несприятливі наслідки.
6. Суб'єктивність оцінки.
7. Варіабельність рівня.

Класифікація фінансових ризиків

- ризик зниження фінансової стійкості;
- ризик неплатоспроможності;
- інвестиційний ризик;
- інфляційний ризик;
- процентний ризик;
- валютний ризик;
- депозитний ризик;
- кредитний ризик;
- податковий ризик;
- структурний ризик;
- криміногенний ризик.

Інші класифікації фінансових ризиків

За комплексністю дослідження

- простий фінансовий ризик.
- складний фінансовий ризик

За сукупністю інструментів, що досліджуються

- індивідуальний фінансовий ризик
- портфельний фінансовий ризик

За джерелом виникнення

- зовнішній, систематичний або ринковий ризик
- внутрішній, несистематичний або специфічний ризик

За фінансовими наслідками

- ризик, що спричиняє лише економічні втрати
- ризик втраченої вигоди
- ризик, що спричиняє як економічні втрати, так і додаткові доходи

За можливістю страхування

- фінансові ризики, які можна застрахувати
- фінансові ризики, які не страхуються

Причини виникнення внутрішніх ризиків

- Відсутність професійного досвіду.
- Слабкі загальноекономічні знання керівництва і персоналу.
- Фінансові прорахунки.
- Недосконала організація праці, і підприємства в цілому.
- Неефективне використання ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових і тому подібне).
- Неадаптованість підприємства до змін в навколишньому ринковому середовищі.
- Недолік знань щодо специфічних проблем підприємства.
- Відсутність і необґрунтованість стратегії і тактики діяльності підприємства

Вимірювання економічного ризику

---

1. Оцінка достовірності умов і ринкової кон'юнктури або досягнення необхідного результату (отримання збитку).
2. Визначення розмірів очікуваного результату або збитку.
3. Відношення математичного очікування збитку до фінансово-економічного потенціалу економічної системи

Кількісна оцінка ризику

Величина ризику	Градація ризику	Характеристика й результат ухвалення рішення
0,1 - 0,2 (0,9 - 1,0)	Мінімальний	Ймовірність настання негативних наслідків дуже мала, відсутні фактори, що негативно впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства (Інформація високої якості). Рішення приймається.
0,2 - 0,3 (0,8 - 0,9)	Малий	Ймовірність настання негативних наслідків достатньо мала (незначна), відсутні фактори, що негативно впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства (Інформація високої якості). Рішення приймається.
0,3 - 0,4 (0,7 - 0,8)	Середній	Ймовірність настання негативних наслідків незначна, проявляються чинники, що негативно впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства (Інформація доброї якості). Рішення приймається.
0,4 - 0,6 (0,5 - 0,7)	Високий	Значна ймовірність настання негативних наслідків, реально існує обмежена кількість факторів, що негативно впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства (Інформація задовільної якості). Рішення приймається після детального аналізу щодо мінімізації та нейтралізації негативних факторів.
0,6 - 0,8 (0,5 - 0,3)	Максимальний	Висока ймовірність настання негативних наслідків, реально існує значна кількість факторів, що негативно впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства. Виникає небезпека втрати вкладених коштів. (Інформація низької якості) Рішення приймається після детального аналізу щодо мінімізації та нейтралізації негативних факторів.
0,8 - 1,0 (0,3 - 0,1)	Критичний	Ймовірність настання негативних наслідків дуже висока (критична), існує максимальна кількість факторів, що негативно впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства. Реальна втрата вкладених коштів і банкрутство. (Відсутність інформації). Рішення не приймається

Система механізмів нейтралізації фінансових ризиків

---

1. Уникнення ризику
2. Лімітація концентрації ризику.
3. Хеджування.
4. Диверсифікація.
5. Розподіл ризиків.
6. Самострахування (внутрішнє страхування).
7. Страхування фінансових ризиків.

Уникнення ризику

розробка таких заходів внутрішнього характеру, які повністю виключають конкретний вид фінансового ризику

- відмова від здійснення фінансових операцій, рівень ризик по яких надмірно високий;
- відмова від використання значних обсягів позикового капіталу;
- відмова від надмірного використання оборотних активів у низьколіквідних формах;
- відмова від використання тимчасово вільних грошових активів у короткострокових фінансових вкладеннях

Лімітація концентрації ризику

- граничний розмір позичкових коштів, які використовуються в господарській діяльності.
- мінімальний розмір активів у високоліквідній формі;
- максимальний розмір товарного (комерційного) чи споживчого кредиту, наданого одному покупцю;
- максимальний розмір депозитного вкладу, що розміщується в одному банку;
- максимальний розмір вкладення засобів в цінні папери одного емітента;
- максимальний період відволікання коштів у вигляді дебіторської заборгованості.

Хеджування

У **широкому тлумаченні** термін хеджування характеризує процес використання будь-яких механізмів зменшення ризику можливих фінансових втрат – як внутрішніх, так і зовнішніх.

У **вузькому прикладному значенні** термін хеджування характеризує внутрішній механізм нейтралізації фінансових ризиків, заснованих на використанні відповідних видів фінансових інструментів (як правило, деривативів).

- хеджування з використанням форвардних контрактів.
- хеджування з використанням ф'ючерсних контрактів.
- хеджування з використанням опціонних контрактів.
- хеджування з використанням операцій «своп».

Диверсифікація

Принцип дії механізму диверсифікації заснований на розділенні ризиків, перешкоджаючи їхній концентрації.

- диверсифікація видів фінансової діяльності.
- диверсифікація валютного портфеля (“валютної корзини”) підприємства.
- диверсифікація депозитного портфеля.
- диверсифікація кредитного портфеля.
- диверсифікація портфеля цінних паперів
- диверсифікація програми реального інвестування.

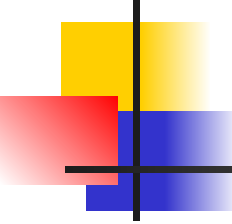

Розподіл ризиків

Механізм цього напряму нейтралізації фінансових ризиків заснований на частковому їх трансферті (передачі) партнерам по окремих фінансових операціях.

- розподіл ризику між учасниками інвестиційного проекту.
- розподіл ризику між підприємством і постачальником сировини і матеріалів.
- розподіл ризику між учасниками лізингової операції.
- розподіл ризику між учасниками факторингової (форфейтингової) операції.

Самострахування (внутрішнє страхування)

Механізм цього напряму нейтралізації фінансових ризиків заснований на резервуванні підприємством частини фінансових ресурсів, що дозволяє подолати негативні фінансові наслідки за тими фінансовими операціями, які не пов'язані з діями контрагентів.

- формування резервного (страхового) фонду підприємства.
- формування цільових резервних фондів.
- формування резервних сум фінансових ресурсів в системі бюджетів, що доводяться різним центрам відповідальності.
- формування системи страхових запасів матеріальних і фінансових ресурсів за окремими елементами оборотних активів підприємства.
- нерозподілений залишок прибутку, отриманого в звітному періоді.

Страхування фінансових ризиків

Страхування фінансових ризиків є захистом майнових інтересів підприємства при настанні страхової події (страхового випадку) страховими компаніями (страховиками) за рахунок грошових фондів, що формуються ними шляхом отримання від страхувальників страхових премій (страхових внесків).

Теми рефератів

---

1. Види фінансових ризиків.
2. Валютні ризики: поняття та основні причини виникнення.
3. Основні види валютно-курсових ризиків (операційний, трансляційний та економічний).
4. Ставка LIBOR: її значення, особливості та порядок розрахунків.
5. Основні методи хеджування валютних ризиків підприємств.
6. Валютні застереження.
7. Стратегія випереджень та запізнювань (стратегія "leads and lags").
8. Стратегія поділу ризиків.